

بسم الله الرحمن الرحيم

آثار فرهنگی دعا در شکل گیری شخصیت جوانان

استاد راهنما: ربابه پروازی افشار

مؤلف:

مدرسه علمیه نجمه خانون (س)

شهر: تکاب

چکیده:

فیلسوفان مسلمان، انسان را دارای دو ساحت می دانند نخست نفس و دوم بدن است همانگونه که بدن انسان نیاز به غذا، حفظ و نگهداری دارد روح انسان هم نیاز به حفظ و بالندگی دارد، غذاهای مختلفی برای روح در نظر گرفته شده که شاید یکی از اساسی ترین آنها دعا است دعا جدا از آن که در آرامش روح نقش بسزایی دارد در تربیت و هویت بخشی انسان نیز بسیار موثر است در واقع از آنجا که انسان یک موجود فرامادی است و برای ادامه بقای خویش و نیفتادن در چنگال پوچی، بی هدفی و کم رنگ نشدن ارزش های معنوی، میل به خداجویی، کمال یابی و احساس دین گرایی دارد از همین رو دقیقاً بشر قرن ۲۱ به دنبال چنین گم شده ای می گردد از این رو در بعد معنوی آن در تلاش و کوشش است تا با همه ابزار و وسایل مشروع این میل خود را اقناع کند و چشم ها و چشمه هایی را به سوی معشوق بگشاید. دعا بهترین راه است که انسان را با کمال مطلق پیوند زند و با او ارتباط ایجاد کند از این رو برقراری ارتباط با خدا را برای انسان همانند آب ضروری دانسته اند.

دعا از جمله راه های ذکر و ارتباط با منشأ هستی و پیوند انسان با خدای یکتا بوده و موجب پرواز به سوی ملکوت و عرفان می شود در ضمن دارای اثرات مطلوب و روانی و تربیتی است که دانشمندان مکرراً به آثار مفید آن در بهداشت و سلامت جسمی اعتراف نموده اند.... اما فارغ از آرام هویت انسانی را انسجام بخشیده و همین اتصال با منبع وحی باعث کمک و راه راست فرد می شود. در این تحقیق به بررسی آثار اعتقادی دعا در شکل گیری شخصیت جوانان پرداخته شده و به قشر جوان تکیه شده چون جوان تا زمانی که در آن سن و سال به سر می برد می تواند راه را شناخته و زمینه ارتباط او با درگاه باری تعالی را با توسل و دعا قویتر میکند.

کلید واژه: دعا، شخصیت، جوان

فهرست

مقدمه:	۴
الف- مفهوم شناسی	۶
۱- مفهوم شناسی جوان و جوانی	۶
۲- مفهوم و معنا دعا:	۷
دعا بزرگ ترین لطف خدا	۷
ب- اهمیت دوران جوانی:	۹
۱- جوان معنوی	۱۰
۲- شخصیت پذیری و انعطاف پذیری روحیه جوان:	۱۲
ه- جایگاه دعا از دیدگاه قرآن:	۱۳
ج- راهها بهتر دعا کردن:	۱۴
د- آثار دعا کردن:	۱۵
عوامل رو آوردن به دعا	۱۶
نقش دعا در شخصیت جوانان	۱۶
تأثیر بر جسم از طریق دعا	۱۸
د- نقش دعا در تربیت جوان	۱۸
و- آثار تربیتی دعا	۱۹
ی- آثار فردی دعا در زندگی جوان	۲۰
ن- آثار اجتماعی دعا در زندگی جوان	۲۶
ت- آثار دعا	۲۷
احادیثی گهربار درباره دعا کردن	۳۰
نتیجه:	۳۰
منابع	۳۱

مقدمه:

نمی توان دم از هویت و شکل گیری شخصیت در انسان آن هم در اوج جوانی حرف زد اما از نقش و تاثیر اعتقادی دعا غافل ماند. دعا وسیله ای است که انسان را در مسیر مومن شدن قرار می دهد ایمانی که شخصیت، هویت و آرمان های جوانی را رقم می زند و او را در دستیابی که خواسته های معنوی و ارتقاء در رسیدن به حقیقت و باور کمک می کند. عبادت فارغ از اینکه پرورش دهنده یک حس اصیل است تاثیر زیادی در سایر نواحی انسان دارد به همین دلیل است که همیشه توصیه می شود که: هر مقدار که کار زیادی داشته باشید در شبانه روز یک ساعت را برای خودت بگذارید. انسان نیاز دارد که یک ساعت را برای خود بگذارد بیاندیشد، زمزمه کند، دعا کند فارغ از هر قید و بندی. جوان پرشور و انرژی یک ساعت یا بیشتر در شبانه روز را واقعاً برای خودش بگذارد و خودش را هر چی هست از خارج ببرد به درون و خدای خود باز گردد خودش باشد و خدای خود و در حال راز و نیاز کردن و مناجات با خدای خود و استغفار کردن باشد. از نفس خود حساب بکشد و بگوید که در ظرف ۲۴ ساعت چه کردم؟ و استغفار که مقدمه بر شکل گیری هویت و شخصیت انسان است و جوان با استغفار از کارهای گذشته تصمیم می گیرد دیگر آن کارها را نکند و قرآن به مسئله استغفار چقدر توجه دارد. جمله ای درباره اصحاب پیامبر نقل کرده اند که: رهبانُ اللیل و اشد النهار یعنی راهبان شب و ... قرآن می گوید: الصابرين و الصادقين و القائنین و المستغفرین بالاسحاره... ببینید قرآن چگونه جوانب را بیان می کند. صابرين در مورد پیکارها می گوید یعنی خودداری ... در پیکارها و الصادقین راستگویان که از راستی یک ذره منحرف می شوند و القائنین آنها که در پیشگاه پروردگار ر کمال خضوع قنوت می کنند خاضع اند و خضوع قلب دارند و المنفقین آنها که از آنچه دارند به

«امروز همه دنیا تشنه معنویت اند و این معنویت در اسلام هست و در اسلامی که در مکتب اهل بیت معرفی می شود، به نحو جامع و کاملی وجود دارد؛ معنویت بدون انزوا، بدون جدایی از زندگی، معنویت همراه با سیاست و عرفان، همراه با فعالیت اجتماعی، تضرع و گریه پیش خدای متعال و همراه با جهاد این چیزهایی است که در مکتب اسلام وجود دارد، در تبلیغات و معارف شیعه متبلور و مجسم است و نمونه های زنده اش را ما دیده ایم؛ در تاریخ معاصر هم در ایران اسلامی این نمونه ای فراوان و فراوان دیده شد. ان وظیفه اصلی است.»^۱

ت-آثار دعا

بعضی از آثار دعا را می توان این گونه برشمرد:

۱- عزت نفس:

هر اندازه که انسان بیشتر مورد محبت قرار گیرد، از عزت نفس بالاتری برخوردار می گردد. در مقابل، اگر نیاز به برخورداری از محبت و تمایل به محبوبیت خواهی تامین نشود، خود کم بینی و تشویش و اضطراب جایگزین آن خواهد شد.

۲- اعتماد به نفس:

جوانی که احساس کند در بین مردم و خانواده از محبوبیت نسبی برخوردار است اعتماد به نفس می یابد و قدرت بروز استعداد های خود را یافته، لیاقت های خود را در امور مهم به اثبات می رساند. این موضوع باعث می شود وجود خود را ر زندگی، مفید، موثر و موکد بباید. همچنین در این صورت انگیزه های حیاتی او تقویت شده، از بی تفاوتی، گوشه گیری، اضطراب و افسردگی مصون می ماند.^۲

^۱ . در دیدار با میهمانان چهارمین مجمه جهانی اهل بیت، ۱۳۸۶/۵/۲۸.

^۲ . روان شناسی و تربیت کودکان و نوجوانان، غلامعلی افروز، ص ۲۲.

۳- شادکامی:

شادی ناپایدار است و شادکامی پایدار، شادکامی زمانی به دست می آید که زندگی انسان در مجموع همراه با خرسندی و نشاط پایدار و بدون پیامدهای منفی باشد. از این رو شادی با شادکامی تفاوت دارد. در شادکامی، شادی و لذت آنی هم هست اما هر شادی را نمی توان تامین کننده شادکامی دانست. جوانی که از این نعمت محروم شود به گوشه عزلت می خزد و به عنصری بی مصرف تبدیل می گردد.

پیامبر اسلام (ص) می فرماید:

(مَنْ قَلَّ سُرُورُهُ كَانَ فِي الْمَوْتِ رَاحَتُهُ)^۱

کسی که سرورش اندک باشد، آسودگی او در مرگ است.

۴- مثبت نگری:

احساس مقبولیت اجتماعی، از سرخوردگی جوان جلوگیری میکند. سرخوردگی و ناامیدی تفکرات منفی را در ذهن و جان جوان به خلجان در می آورد اما مقبولیت و محبوبیت او را از سقوط در این ورطه می رهانند و تفکرات مثبت او را تقویت نموده، راه را برای رشد و بالندگی او هموار می سازد.

احادیثی	گهربار	درباره	دعا	کردن
---------	--------	--------	-----	------

امام صادق علیه السلام

^۱ بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۱.

عَلَيْكُمْ بِالْدُّعَاءِ فَإِنَّكُمْ لَا تَقْرَبُونَ بِمِثْلِهِ وَلَا تَتْرَكُوا صَغِيرَةً لِّصِغَرِهَا أَنْ تَدْعُوا بِهَا إِنَّ صَاحِبَ الصَّغَارِ هُوَ
صَاحِبُ الْكِبَارِ.

شما را سفارش می‌کنم به دعا کردن، زیرا با هیچ چیز به مانند دعا به خدا نزدیک نمی‌شوید و دعا کردن
برای هیچ امر کوچکی را، به خاطر کوچک بودنش رها نکنید، زیرا حاجتهای کوچک نیز به دست همان
کسی است که حاجتهای بزرگ به دست اوست.^۱

امام حسن مجتبی علیهِ السلام

أَنَا الضَّامِنُ لِمَنْ لَمْ يَهْجُسْ فِي قَلْبِهِ إِلَّا الرِّضَا أَنْ يَدْعُو اللَّهَ فَيُسْتَجَابَ لَهُ.

کسی که در دلش هوایی جز خشنودی خدا خطور نکند، من ضمانت می‌کنم که خداوند دعایش را
مستجاب کند.

^۱ . کافی (ط-الاسلامیه) ج ۲ ، ص ۴۶۷ ، ح ۶

نتیجه:.

یکی از نیازهای انسان نیاز به ارتباط و اتصال به خدای متعال است انسان ها تا زمانی به منشأ لاتیناهی.... وصل نباشد آرامش و اطمینان قلبی در آنها حاصل نخواهد شد انسان و خصوصاً جوان در درون خود نیاز به پناهگاه و کسی دارد که حرف های او را بشنود و مشکلات آنها را حل نماید دعا با خدا باعث می شود جوان خود را در این دایره بی نهایت هستی تنها، سرگردان و هدفمند به زندگی ادامه دهد. یکی از اهرم های حرکتی جوان برای جوامع انسانی دعا و ارتباط با خدا بوده است. از جمله علل و اسباب موجود در عالم ودیعه الهی است و وابسته به ذات باری است و عقل اقتضاء می کند دست نیاز به درگاه خدا برآرند. اسلام که برنامه جاوید سعادت انسان در تاریخ است دعا را فرصت سبز رویش جوانه های ایمان در قلب آدمی و علتی از علل و سببی از اسباب جلب فیض از مبدأ فیاض است دعا موجب افزایش احساس آرامش، تقویت دلبستگی به خدا، بالا بردن احساس، شخصیت و هویت فرد و منشأ اصلاح رفتار و خیررسانی و شفاعت و روشنائی دل و عامل پیدایش بصیرت است.

منابع

قران کریم

نهج البلاغه - سید رضی - ترجمه محمد دشتی

جوان و نیروی چهارم زندگی، محمد رضا شرفی

اصول کافی - محمد کلینی -

بحار الانوار - علامه مجلسی

روان شناسی و تربیت کودکان و نوجوانان، غلامعلی افروز

مقاله جوان و معنویت، مجله معارف اسلامی

جوان از منظر معصومان، محمد جواد مروجی

چگونگی انتقال مفاهیم دینی به جوانان، مهدی طهماسبی

لغت نامه دهخدا

تعلیم و تربیت - مرتضی مطهری